

VALTTI-OHJELMA 2019

PERHEIDEN PALAUTTEET

Koonnut Heidi Skantz 6.4.2020

OSA A: VUONNA 2019 VALTTI-OHJELMAAN OSALLISTUNEET PERHEET

1 KYSELYYN VASTANNEIDEN TAUSTATIEDOT

Vuonna 2019 Valtti-ohjelmaan osallistui yhteensä 198 lasta tai nuorta. Heistä 102 (52 %) vastasi palautekyselyyn. Vastanneiden keski-ikä oli 11.3 (6 – 24), joista 78 % (n = 80) on poikia.

Osallistujien toimintakykyä kartoitettiin Valtti-ohjelman hakuvaiheessa kysymällä koettuja vaikeuksia toimintakyvyn eri osa-alueilla (Taulukko 1). Osallistujilla on eniten vaikeuksia itsestä huolehtimisessa, asioiden oppimisessa, muutosten hyväksymisessä omiin rutiineihin, muistamisessa, keskittymisessä ja oman käytöksen kontrolloimisessa. Noin 80 prosenttia raportoi vähän tai paljon vaikeuksia saada ystäviä. Vähiten vaikeuksia koettiin näkemisessä, kävelemisessä ja kuulemisessa.

Taulukko 1. Palautekyselyyn vastanneiden toimintakyky. Järjestetty paljon vaikeuksia – raportoineiden mukaan (N = 102).

	Ei vaikeuksia, % (n)	Vähän vaikeuksia, % (n)	Paljon vaikeuksia, % (n)	Ei onnistu lainkaan, % (n)
Saada ystäviä	18.2 (18)	40.4 (40)	40.4 (40)	1.0 (1)
Hyväksyä muutoksia omiin rutiineihin	20.2 (20)	43.4 (43)	36.4 (36)	0.0 (0)
Keskittyä, vaikka tehtävä olisi mieleinen	24.2 (24)	49.5 (49)	26.3 (26)	0.0 (0)
Oppia asioita	19.2 (19)	57.6 (57)	23.2 (23)	0.0 (0)
Kontrolloida omaa käyttäytymistä	24.2 (24)	55.6 (55)	20.2 (20)	0.0 (0)
Muistaa asioita	38.4 (38)	46.5 (46)	15.2 (15)	0.0 (0)
Tulla ymmärretyksi, kun puhuu	36.4 (36)	48.5 (48)	12.1 (12)	3.0 (3)
Huolehtia itsestä, kuten syöminen ja pukeutuminen	20.2 (20)	67.7 (67)	10.1 (10)	2.0 (2)
Nähdä, vaikka käyttää silmälaseja	83.8 (83)	13.1 (13)	3.0 (3)	0.0 (0)

Kävellä 100 metriä, vaikka käyttäisi apuvälinettä	88.9 (88)	7.1 (7)	2.0 (2)	2.0 (2)
Kuulla puhetta, vaikka käyttää kuulolaitetta	92.9 (92)	6.1 (6)	1.0 (1)	0.0 (0)

Aiempiin vuosiin verrattuna Valtti-ohjelman palautekyselyyn vastanneiden toimintakyky ei ole muuttunut merkittävästi keskittymisen ja itsestä huolehtimisen osalta (Taulukko 2). Sen sijaan vuonna 2018 oli merkittävästi vähemmän vastaajia, jotka kokivat vaikeuksia liikkumisessa verrattuna aiempiin vuosiin. Tämä ero kuitenkin luultavasti selittyy kysymysten asettelulla. Vuosina 2016 ja 2017 liikkumista kysyttiin seuraavasti: ”Liikkuminen. Onko sinulla vaikeuksia kävellä tai kiivetä rappusia?”. Kun taas vuonna 2018 liikkumista kartoitettiin seuraavalla kysymyksellä: ”Onko vaikeuksia kävellä 100 metriä, vaikka käyttäisi apuvälinettä?”.

Taulukko 2. Valtti-ohjelman palautekyselyyn vastanneiden osallistujien toimintakyky vuosina 2016, 2017, 2018 ja 2019. Prosenttiosuudet kertovat, kuinka moni vastaajista raportoi vähän vaikeuksia, paljon vaikeuksia tai ei pysty ollenkaan.

Toimintakyvyn osa-alue	2016 N = 155	2017 N = 151	2018 N = 126	2019 N = 102
Näkeminen	29 %	25 %	19 %	16 %
Kuuleminen	10 %	14 %	5 %	7 %
Liikkuminen	48 %	60 %	19 %	11 %
Keskittyminen	79 %	81 %	82 %	76 %
Itsestä huolehtiminen	82 %	93 %	74 %	80 %
Kommunikointi	70 %	74 %	61 %	64 %

2 VALTTI-OHJELMAN TOTEUTUMINEN

Vuonna 2019 102:sta palautekyselyyn vastanneista 93 oli suorittanut Valtti-ohjelman loppuun. Yhdeksästä ohjelman keskeyttäneestä kaksi raportoi, että kokeilukertojen sovittaminen Valtti-ohjaan kanssa ei onnistunut tai heille ei löytynyt sopivia harrastuskokeiluita. Lisäksi muutamassa avoimessa palautteessa tuli esille, että Valtti oli lopettanut yhteydenpidon tai ei enää vastannut perheen viesteihin. Perheiden palautteiden mukaan Valtti-ohjaaja oli järjestänyt alkutapaamisen lähes aina (n = 100, 99 %), ja lopputapaaminen oli järjestetty 62:lle (60 %) osallistujalle.

2.1 Liikuntakokeiluiden toteutuminen ja kulut

Vastanneille oli järjestetty kaikkiaan 360 harrastekokeilua, eli keskimäärin 3.5 kokeilukertaa henkilöä kohden. Yleisimmin kokeiltuja lajeja olivat keilaus, uinti, kiipeily, jalkapallo, salibandy, sulkapallo, koripallo, judo, kuntosali, ratsastus ja tanssi. Valtti-ohjelman aikana oli kokeiltu yhteensä 46 eri lajia (Taulukko 3).

Taulukko 3. Valtti-ohjelman aikana kokeillut lajit vuonna 2019.

Harrastus	N
Keilaus	30
Uinti	24
Kiipeily	21
Jalkapallo	21
Salibandy	16
Sulkapallo	13
Koripallo	13
Judo	12
Kuntosali	12
Ratsastus	11
Tanssi	10
Liikuntakerho	9
Voimistelu	7
Jousiammunta	7
Frisbeegolf	6
Sirkus	6
Parkour	6
Yleisurheilu	5
Trampoliini- tai seikkailupuisto	5
Telinevoimistelu	4
Tennis	4
Luistelu tai taitoluistelu	4
Ammunta	3
Pyöräily	3

Taekwondo	3
Luonnossa liikkuminen, retkeily	3
Nyrkkeily	3
Laskettelu	2
Melonta	2
Suunnistus	2
Golf	2
Pingis	2
Jääkiekko tai kelkkajääkiekko	1
Lenkkeily, kävely	1
Miekkailu	1
Rugby	1
Partio	1
Geokätköily	1
Squash	1
Padel	1
Biljardi	1
Vesipallo	1
Sukeltaminen	1
Agility	1
Pesäpallo	1
Skoottaus	1

Sisäänpääsystä tai kuljetuksista koitui kuluja hieman yli puolelle osallistujista (Taulukko 4). Välinekuluja raportoi ainoastaan 13 vastajaa.

Taulukko 4. Valtti-ohjelman kulut kategorioittain vuonna 2019.

	N	ka	Min-max
Sisäänpääsy – tai osallistumismaksut	60	30 €	1 – 132 €
Kuljetukset	64	19 €	5 – 120 €
Välineet	13	23 €	12 – 50 €

2.2 Liikkumisen määrä ja harrastuksen löytäminen

Suurin osa vastaajista kertoi liikkumisensa määrän pysyneen samana (52 %) tai lisääntyneen paljon tai jonkin verran (43 %) verrattuna kevääseen, jolloin he hakivat mukaan Valtti-ohjelmaan (Taulukko 5).

Taulukko 5. Jos vertaat viime kevättä, jolloin hait mukaan Valtti-ohjelmaan, ja tätä syksyä, onko liikkumisesi määrä (esim. koulumatkat, vapaa-ajan liikunta, koululiikuntaan osallistuminen) mielestäsi...? (n = 102).

	% (n)
--	-------

Lisääntynyt paljon	3.9 (4)
Lisääntynyt jonkin verran	39.2 (40)
Pysynyt samana	52.0 (53)
Vähentynyt jonkin verran	0.0 (0)
Vähentynyt paljon	1.0 (1)
En osaa sanoa	3.9 (4)

Lähes puolet (n = 44, 43 %) vastaajista kertoi löytäneensä Valtti-ohjelman avulla harrastuksen, jota on jatkanut säännöllisesti.

Löydetyt harrastukset olivat keskenään hyvin erilaisia, mutta suosituimpia harrastuksia olivat jalkapallo, uinti, salibandy, judo, tanssi, koripallo, sirkus ja erilaiset liikuntakerhot (Taulukko 6). Lisäksi 61 (60 %) lasta ja nuorta raportoi saaneensa Valtti-ohjelman avulla ideoita tai mahdollisen harrastuksen, jonka voi aloittaa myöhemmin.

Taulukko 6. Valtti-ohjelman aikana löydetyt harrastukset ja harrastamisen useus

Harrastus	Kuinka usein harrastat?	
	Harvemmin kuin kerran viikossa	1-2 kertaa viikossa
Jalkapallo	11	9
Uinti	7	6
Salibandy	8	5
Judo	8	5
Tanssi	7	4
Koripallo	10	4
Sirkus	7	3
Liikuntakerho	10	3
Ratsastus	8	2
Kuntosali	8	2
Kiipeily	8	2
Yleisurheilu	8	2
Keilaus	13	-
Sulkapallo	11	1
Jääkiekko tai kelkkajääkiekko	9	-
Taitoluistelu	-	1
Taekwondo	-	1
Telinevoimistelu	-	1
Pesäpallo	-	1
Melonta	1	-
Partio	1	-
Sisäliikuntapuisto	1	-

Voimistelu	-	1
Laskettelu	1	-

2.3 Harrastuksen löytymistä edistäneet ja estäneet tekijät

Harrastuksen löytymistä edistäneitä tekijöitä kysyttiin perheiltä, jotka olivat löytäneet liikuntaharrastuksen Valtti-ohjelman aikana (n = 44). Liikunnan harrastamisen hauskuus ja vaikuttaminen harrastusvalintaan nousivat tänäkin vuonna tärkeimmiksi harrastuksen löytymistä edistäneiksi tekijöiksi (Taulukko 7). Myös hyvä ohjaaja ja onnistumisen kokemukset koettiin helpottaneen harrastuksen löytymistä.

Taulukko 7. Harrastuksen löytymistä edistäneet tekijät (n = 44).

	Täysin samaa mieltä, % (n)	Jokseenkin samaa mieltä, % (n)	Ei eri eikä samaa mieltä, % (n)	Jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä % (n)
Liikunnan harrastaminen on hauskaa	64 (28)	32 (14)	5 (2)	0 (0)
Sain vaikuttaa itse harrastusvalintaan	84 (37)	16 (7)	0 (0)	0 (0)
Minulla on aikaa liikunnalle	52 (23)	39 (17)	9 (4)	0 (0)
Harrastuksessa on hyvä ohjaaja	71 (31)	21 (9)	9 (4)	0 (0)
Pääsin mukavaan porukkaan harrastamaan	64 (28)	23 (10)	7 (3)	7 (3)
Huomasin, että pärjään ja pystyn	71 (31)	23 (10)	5 (2)	2 (1)
Sain sopivat kuljetuspalvelut harrastuspaikalle	55 (24)	21 (9)	11 (5)	14 (6)
Liikuntaharrastus löytyi läheltä	41 (18)	30 (13)	11 (5)	18 (8)
Löysin hyvän avustajan, joka jatkaa harrastusta kanssani	16 (7)	5 (2)	36 (16)	44 (19)
Pystyn kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle	0 (0)	9 (4)	18 (8)	70 (31)
Löysin hyvän apuvälineen liikuntaharrastuksen tueksi	0 (0)	2 (1)	43 (19)	48 (21)
Löysin kaverin, jonka kanssa voin käydä liikkumassa	7 (3)	16 (7)	27 (12)	48 (21)

Harrastuksen löytymistä estäneitä tekijöitä kysyttiin puolestaan osallistujilta, jotka eivät olleet löytäneet harrastusta Valtti-ohjelman aikana (n = 58). Heistä kolme jätti vastaamatta kysymyksiin. Edellisvuosien tapaan kuljetushaasteet sekä avustajan tai kaverin puute estivät useimmiten harrastuksen löytymistä (Taulukko 8).

Taulukko 8. Harrastuksen löytymistä estäneet tekijät (n = 55).

	Täysin samaa mieltä, % (n)	Jokseenkin samaa mieltä, % (n)	Ei eri eikä samaa mieltä, % (n)	Jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä % (n)
En pysty kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle	50 (27)	20 (11)	11 (6)	19 (10)
Minulla ei ole avustajaa, joka voisi jatkaa harrastusta kanssani	38 (21)	18 (10)	13 (7)	31 (17)
Minulla ei ole kuljetuspalvelua harrastuspaikalle	18 (10)	13 (7)	22 (12)	47 (26)
Minulla ei ole kaveria, jonka kanssa käydä liikkumassa	42 (23)	31 (17)	13 (7)	16 (8)
En löytänyt sopivaa ryhmää	29 (16)	32 (18)	20 (11)	16 (9)
En tiedä, mitä voisin harrastaa	15 (8)	27 (15)	16 (9)	42 (23)
Liikuntaharrastus on liian kaukana kodistani	9 (5)	9 (5)	31 (17)	51 (28)
Koen, että en pärjää tai pysty	4 (2)	36 (20)	24 (13)	36 (20)
Koin epäonnistumisia Valtti-ohjelman aikana	0 (0)	7 (4)	26 (14)	67 (37)
En päässyt vaikuttamaan harrastuskokeiluihin	4 (2)	6 (3)	6 (3)	84 (46)
Minulla ei ole aikaa liikuntaan	0 (0)	11 (6)	15 (8)	75 (41)
En löytänyt soveltuvia apuvälineitä liikuntaharrastuksen tueksi	0 (0)	7 (4)	16 (9)	75 (41)
Kokeilemissani lajeissa ei ollut hyvää ohjaajaa	2 (1)	13 (7)	24 (13)	62 (34)
En pidä liikunnasta	2 (1)	11 (6)	15 (8)	73 (40)
Haluamaani liikuntapaikkaan ei ole esteetöntä pääsyä	0 (0)	6 (3)	27 (15)	67 (37)

3 VALTTI-OHJAAJAN TOIMINNAN JA VALTTI-OHJELMAN ARVIOINTI PERHEIDEN PALAUTTEIDEN PERUSTEELLA

Noin 55 %:lle vastaajista Valtti-ohjelman ajankohta oli ollut sopiva, mutta osa osallistujista olisi toivonut enemmän harrastekokeiluja (Taulukko 9). Vastaajista yli puolet hakisi uudelleen mukaan Valtti-ohjelmaan (59 %) ja suosittelisi sitä muille (78 %).

Taulukko 9. Valtti-ohjaajan toiminnan ja Valtti-ohjelman arviointi

	Täysin samaa mieltä, % (n)	Jokseenkin samaa mieltä, % (n)	Ei eri eikä samaa mieltä, % (n)	Jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä, % (n)
Valtti-ohjelman ajankohta oli sopiva perheelleni	55 (55)	38 (38)	3 (3)	4 (4)
Aikataulujen yhteensovittaminen Valtin kanssa sujui hyvin	56 (57)	26 (26)	2 (2)	9 (9)
Valtti-ohjelman kokonaiskesto oli sopiva	46 (47)	22 (22)	3 (3)	28 (28)
Harrastekokeilujen maksut olivat sopivia perheelleni	72 (73)	18 (18)	8 (8)	1 (1)
Hakisin uudelleen mukaan Valtti-ohjelmaan	59 (60)	20 (20)	11 (11)	10 (10)
Valtti innosti koko perhettä yhteiseen liikkumiseen	19 (19)	28 (29)	32 (33)	7 (7)
Valtti toi lisäideoita nykyisen harrastustarjontani monipuolistamiseksi	36 (37)	33 (34)	17 (17)	13 (13)
Suosittelisin Valtti-ohjelmaa muille	78 (80)	13 (13)	3 (3)	5 (5)

OSA B: VUONNA 2018 VALTTI-OHJELMAAN OSALLISTUNEIDEN PERHEIDEN SEURANTAKYSELY

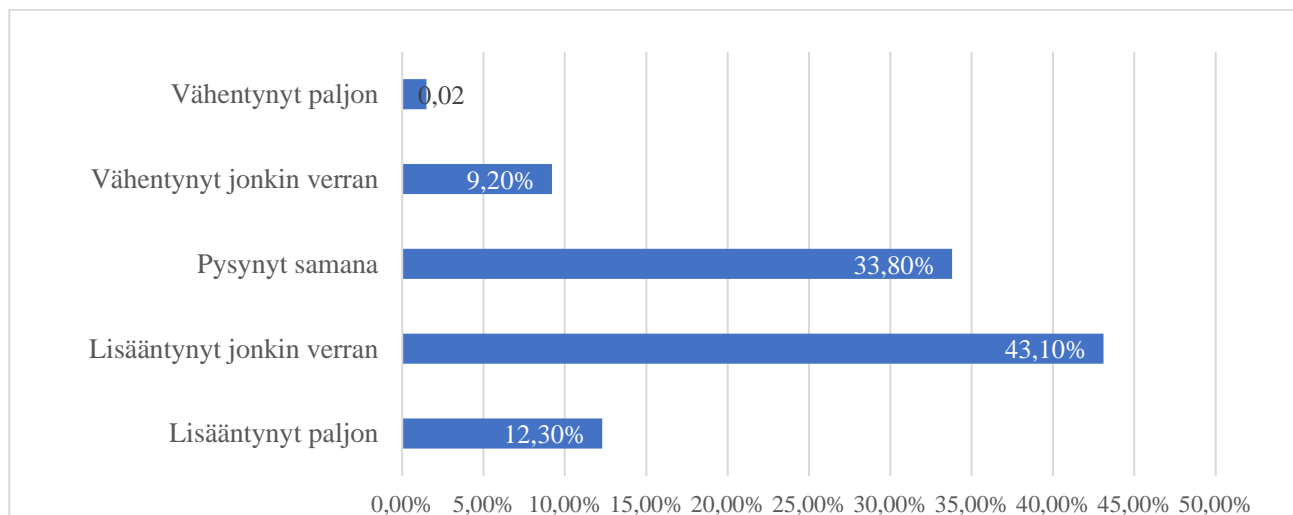
4 SEURANTAKYSELYYN VASTANNEIDEN TAUSTATIEDOT

Tässä raportin osassa kuvataan vuosi ohjelman jälkeen seurannan tuloksia niiden perheiden osalta, jotka osallistuivat Valtti-ohjelmaan vuonna 2018 ja vastasivat alkuvuodesta 2020 lähetettyyn seurantakyselyyn 23.2.2020 mennessä. Vuonna 2018 Valtti-ohjelmaan osallistui yhteensä 215 lasta tai nuorta ja heistä 65 (30 %) vastasi seurantakyselyyn. Seurantakyselyyn vastanneiden keski-ikä ohjelman aikana oli 12.4 (6 – 22) ja vastaajista 65 % (n=42) on poikia.

5 LIIKKUMISEN MÄÄRÄ JA LIIKUNNAN HARRASTAMINEN

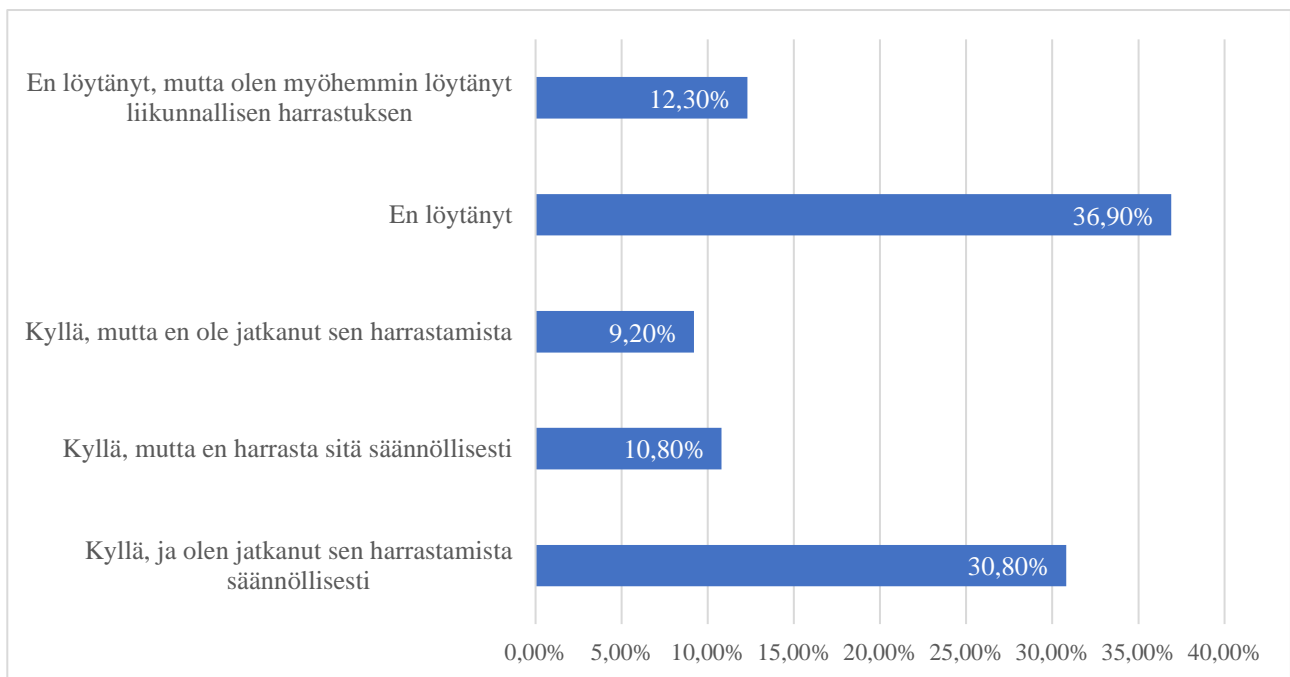
Suurin osa vastaajista kertoi nykyisen liikkumisen lisääntyneen jonkin verran (43 %, n=28) tai pysyneen samana (34 %, n=22) verrattuna edellisen vuoden 2018 kevääseen, jolloin he hakivat mukaan Valtti-ohjelmaan (Taulukko 10).

Taulukko 10. Jos vertaat alkutilannetta vuonna 2018, jolloin hait mukaan Valtti-ohjelmaan, ja tätä hetkeä, onko liikkumisesi määrä (esim. koulumatkat, vapaa-ajan liikunta, koululiikuntaan osallistuminen) mielestäsi...? (n=65).

Seurantakyselyyn vastanneista useimmat (36 %, n=24) eivät olleet löytäneet Valtti-ohjelman aikana harrastusta. Vastanneista 31 % oli löytänyt Valtti-ohjelman aikana harrastuksen, jonka harrastamista oli jatkanut säännöllisesti, kun taas 11 % (n=7) oli löytänyt harrastuksen, jota he eivät olleet jatkaneet säännöllisesti (Taulukko 11). Vastanneista 9 % (n=6) oli löytänyt harrastuksen, mutta ei ollut jatkanut sitä enää. Muutama vastaaja (9 %, n=6) raportoi löytäneensä harrastuksen Valtti-ohjelman jälkeen.

Taulukko 11. Löysitkö Valtti-ohjelman avulla harrastuksen? (n=65).

Vastaajista suurin osa (85 %) ilmoitti harrastavansa jotakin liikuntalajia tällä hetkellä (Taulukko 12). Uinti oli selvästi yleisin harrastus. 17 vastaajaa ilmoitti harrastavansa uintia 1-2 kertaa viikossa ja 18 harvemmin kuin kerran viikossa. Muita harrastuksia olivat ratsastus, erilaiset liikuntakerhot ja jääkiekko- tai kelkkajääkiekko.

Taulukko 12. Yleisimmät harrastukset (n=55)

Harrastus	Kuinka usein harrastat?		
	Harvemmin kuin kerran viikossa	1-2 kertaa viikossa	Useammin kuin 3 kertaa viikossa
Uinti	18	17	1
Ratsastus	8	6	-
Liikuntakerho	4	6	-
Jääkiekko tai kelkkajääkiekko	3	3	-

Jalkapallo	3	3	-
Salibandy	2	3	-
Kuntosali	6	2	-
Judo	3	2	-
Tanssi	2	2	-
Keilaus	11	1	-
Kiipeily	6	-	-
Sulkapallo	5	-	-
Koripallo	4	-	-
Yleisurheilu	3	1	1
Sirkus	2	-	-

6 MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT LIIKUNNAN HARRASTAMATTOMUUTEEN?

Vastaajilta kysyttiin myös, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että he eivät harrasta liikuntaa. Aiempien kyselyiden mukaan harrastamattomuuden syyt liittyivät harrastamisen tukitoimiin (Taulukko 13). Useimmiten esteiksi raportoitiin kuljetushaasteet ja avustajan puute tai kaverin puute. Sen sijaan liikuntapaikkojen esteellisyttä tai ohjaajien osaamisen ei koeta estävän liikunnan harrastamista.

Taulukko 13. Arvioi seuraavien väittämien avulla, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että et harrasta liikuntaa (kyllä/ei). Mikäli harrastat liikuntaa säännöllisesti, voit halutessasi hypätä tämän kysymyksen yli (n=38). Järjestetty prosenttiosuuksien mukaan.

	Kyllä, % (n)
En pysty kulkemaan itsenäisesti harrastuspaikalle	44.7 (17)
Minulla ei ole avustajaa, joka voisi jatkaa harrastusta kanssani	42.1 (16)
Minulla ei ole kuljetuspalvelua harrastuspaikalle	39.5 (15)
Minulla ei ole kaveria, jonka kanssa käydä liikkumassa	28.9 (11)
Liikuntaharrastus on liian kaukana	23.7 (9)
Harrastusta ei voinut jatkaa ilman soveltuvaa ryhmää	15.8 (6)
Terveydelliset syyt	10.5 (4)
Minulla ei ole aikaa liikuntaan	7.9 (3)
En pidä liikunnasta	7.9 (3)
Koen, että en pärjää tai pysty	5.3 (2)
Minulla ei ole liikuntaan soveltuvia apuvälineitä	2.6 (1)
Kokeilemissani lajeissa ei ollut hyvää ohjaajaa	0.0 (0)
Haluamaani liikuntapaikkaan ei ole esteetöntä pääsyä	0.0 (0)

7 AVOIN PALAUTE JA KEHITYSEHDOTUKSET

Pääsääntöisesti perheiden avoimet palautteet olivat positiivisia. Vanhemmat kokivat Valtti-ohjelman tärkeäksi ja merkitykselliseksi avuksi liikuntaharrastuksen löytymisessä:

”Auttoi judon löytymisessä. Oli todella kiva päästä kokeilemaan muutaman kerran ohjaajan kanssa uusia lajeja.”

”Valtti on ihan mahtava juttu, lapsemme löysi harrastuksen jota rakastaa yli kaiken. On saanut ystäviä ja ihanan joukkueen tuen! Sanoi että ekaa kertaa tuntee kuuluvansa johonkin. Takana monta turnausta ja yksi ulkomaan matkakin. Iso kiitos teille!”

”Oma Valtti-ohjaaja oli loistava juttu. Meidän kohdalla lapsi ei pystynyt harrastamaan ryhmässä/joukkueessa Valtin tuellakaan, toki tämäkin oli tärkeä tieto ja alleviivaa lapsen kuntoutustarvetta entisestään. Valtin kanssa löytyi kuitenkin uusi harrastus, kiipeily, jossa käydään perheen ja sisarusten kanssa - vanhemman läsnäollessa harrastaminen tällä tavoin onnistuu.”

”Todella hyvä mahdollisuus, Valtti-ohjaaja mahtava. Oli hienoa päästä tutustumaan lajeihin ja löytää itselle mieluinen harrastus sopivan pienessä ryhmässä.”

Perheiden vastauksista kävi ilmi, että osa Valtti-ohjaajista olivat jatkaneet lapsen tai nuoren vapaa-ajan avustajina:

”Hieno juttu; Valtin kautta löytyi mieleinen harrastus ja lisäksi Valtti-ohjaaja on avustajana jo toista talvea ko. jääkiekkotreeneissä.”

”Minun Valtti-ohjaajat olivat tosi kivoja, ja he toimivat vuoden 2019 minun avustajina liikuntaharrastuksissa.”

Muutamalla vastaajalla Valtti-ohjelma oli jäänyt kesken, mikä näkyi myös avoimessa palautteessa:

”Ei ollut meille hyötyä, jäi kesken mielestämme. Näistä opiskelijoista ei sitten enää kuulunut mitään kun kerran kävimme kiipeilyä kokeilemassa.”

”Informaatio kulki huonosti eikä lajikokeiluja tai ohjausta järjestynyt lainkaan.”

Muutama vastaaja toivoi Valteille laajempaa perehdytystä tukea tarvitsevien lasten ja nuoren kohtaamiseen:

”Lajikirjo oli laaja, mutta aika paljon piti ohjata Valtti-ohjaajaa paikkojen suhteen... Samoin ohjaajan taidot autistisen lapsen kanssa toimimisessa jättivät toivomisen varaa.”

”Hyvä ohjelma, meille kohdistettu opiskelija oli kuitenkin hieman arka, mikä huono yhdistelmä sosiaalisesti pelokkaan lapsen kanssa. Ehkä kannattaisi olla ohjauskäyntejä ohjaajan ja lapsen kanssa aluksi enemmän, jolloin pääsisi tutustumaan paremmin.”

”Ohjelma oli hyvä, monipuolinen, hyvin suunniteltu, opiskelijat tunnolliset ja vastuulliset, lapsilleni miellyttävä. Enemmän kuitenkin tarkoitettu liikuntavammaisille lapsille/ nuorille, ei ota huomioon autististen lapseni tarpeet, tunnetuista, ahdistus, pelot ja niin edelleen.”